

Turističke atrakcije Španjolske

Hunjadi, Dario

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:961547>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Dario Hunjadi

TURISTIČKE ATRAKCIJE ŠPANJOLSKE

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2018.

Dario Hunjadi

TURISTIČKE ATRAKCIJE ŠPANJOLSKE

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Poslovanje turističkih agencija

Mentor: Ivan Pukšar mag.oec.

Komentor: dr. sc. Silvija Vitner-Marković

Karlovac rujan, 2018.

ZAHVALA

Ovim se putem prije svega želim zahvaliti roditeljima kao i cijeloj obitelji na potpori tijekom studija. Hvala i mome mentoru Ivanu Pukšaru i komentorici Silviji Vitner-Marković na savjetima i pomoći tijekom pisanja ovog rada. Naravno, hvala i svim nastavnicima Veleučilišta u Karlovcu za svo preneseno znanje u ove tri godine. Na kraju, hvala i svim kolegama, kolegicama i drugim prijateljima za njihovu nesebičnu pomoć kada mi je bila potrebna. Ove tri godine ne bi bile iste bez vas. Hvala vam.

SAŽETAK

Španjolska kao druga najpopularnija receptivna turistička destinacija svijeta ima iznimno mnogo turističkih atrakcija od kojih su odabrane navedene i opisane u ovom radu. U radu se iznose osnovne informacije o Španjolskoj poput geografskog položaja, površine, broja stanovnika, podaci vezani za gospodarstvo i podaci vezani za turizam Španjolske. Kod opisa turističkih atrakcija Španjolska je podijeljena na sjevernu, južnu, istočnu i centralnu te je u svakoj analizirano po nekoliko odabranih atrakcija.

Ključne riječi: Španjolska, turizam, turističke atrakcije, snaga privlačnosti

SUMMARY

Spain as world's second most popular receptive destination has a tremendous amount of tourist attractions, of which the chosen ones are listed and described in this thesis. In the thesis basic information about Spain is stated such as geographical location, area, population, information about its economy and information about its tourism. While describing the tourist attractions themselves Spain is split into northern, southern, eastern and central Spain and in each one a few chosen attractions were analyzed.

Keywords: Spain, tourism, tourist attractions, attraction power

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Struktura rada	1
2. OPĆI PODACI ŠPANJOLSKE	2
2.1. Gospodarstvo.....	3
2.2. Turizam	5
3. TURISTIČKE ATRAKCIJE SJEVERNE ŠPANJOLSKE	7
3.1. Put sv. Jakova	7
3.2. Katedrala sv. Jakova	8
3.3. Guggenheim muzej u Bilbao	10
3.4. Picos de Europa	12
4. TURISTIČKE ATRAKCIJE JUŽNE ŠPANJOLSKE	15
4.1. Medina Az-Zahara	15
4.2. Alhambra.....	16
4.3. Džamija u Kordobi	18
5. TURISTIČKE ATRAKCIJE ISTOČNE ŠPANJOLSKE	19
5.1. Sagrada Familia	19
5.2. Grad umjetnosti i znanosti	21
6. TURISTIČKE ATRAKCIJE SREDIŠNJE ŠPANJOLSKE	26
6.1. Plaza Mayor.....	26
6.2. Ávila.....	28
7. ZAKLJUČAK	31
POPIS LITERATURE	33
POPIS TABLICA	34
POPIS SLIKA	35

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada su turističke atrakcije Španjolske. U radu je navedeno nekoliko turističkih atrakcije iz svakog dijela Španjolske i ukratko dan njihov opis, povijest i zanimljivosti vezane uz iste atrakcije. Cilj rada je analizirati odabrane turističke atrakcije Španjolske.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Izvori podataka vezani za turističke atrakcije su stručne knjige i članci kao i relevantne internetske stranice. Izvor podataka za statističke podatke je Španjolski državni Institut za statistiku. Podaci su prikupljeni metodom istraživanja za stolom.

1.3. Struktura rada

Rad je podijeljen na sedam poglavlja. U prvom poglavlju dan je uvod u rad, a u drugom opći podaci o Španjolskoj. U sljedeća četiri poglavlja navedene su i opisane atrakcije raspoređene u pojedinim dijelovima Španjolske te naposljetku slijedi zaključak i popis literature, slika i tablica.

2. OPĆI PODACI ŠPANJOLSKE

Španjolska, službeno Kraljevina Španjolska, je država u jugozapadnoj Europi i zauzima veći dio Pirinajskog paouotoka. Po ustavnom uređenju Španjolska je parlamentarna monarhija (uz Belgiju, Dansku, Lihtenštajn, Luksemburg, Monako, Nizozemsku, Norvešku, Švedsku i Ujedinjeno Kraljevstvo u Europi) sa trenutnim kraljem Felipeom VI i premijerom Marianom Rajoyem. Na sjeveru graniči s Francuskom i Andorom, na zapadu s Portugalom te na jugu s Gibraltarom. Dio španjolskog teritorija također su i Balearski otoci u Sredozemnom moru, Kanarski otoci u Atlanskom oceanu, dva autonomna grada u sjevernoj Africi i enklava Llívia u Francuskoj. Tjesnac kojim je Španjolaska na jugu odvojena od Maroka čini Španjolsku mostom između Europe i Afrike. Glavni grad Španjolske je Madrid.

Slika 1. Španjolska na karti Europe

Izvor: World Maps at pnf.me, www.pnf.me, (7.6.2018.)

Klima i krajolik mijenjaju se od snijegom pokrivenih vrhova Pirineja, zelenih livada Galicije i nasada stabala naranči u Valenciji do pustinja Almerije. Madrid je najviši europski glavni grad, a Španjolska, iza Švicarske i Austrije, zemlja s najviše planina.¹

¹ Eyewitness Travel Guides – Španjolska, Profil, Zagreb, 2005., str. 15

Španjolska je podijeljena na 17 autonomnih zajednica od kojih svaka ima glavni grad, vlastitu vladu i parlament, te dva autonomna grada. Autonomne zajednice sastoje se od provincija, a provincije se dijele na općine.

Slika 2. Španjolske autonomne zajednice

Izvor: SIX GRADERS, www.agustinadearagonschool.blogspot.com, (7.6.2018.)

2.1. Gospodarstvo

España va bien, - Španjolskoj ide dobro – citat bivšeg premijera Aznara dugo je vrijedio kao neka vrsta prirodnog zakona. Gospodarstvo se nakon demokratskog otvaranja i ulaska u Europsku uniju 1985. zaista snažno razvilo. Do 2008. temeljno je gospodarsko raspoloženje bilo pozitivno, sve dok zemlju svom snagom nije pogodila globalna kriza: s obzirom na to da je dugogodišnji razvoj počivao na rastućoj trgovini nekretninama, propast banaka na svjetskoj razini imala je kobne posljedice. Španjolska se probudila iz sna, cijene su počele nemilosrdno padati, mnogi proračuni odjednom su se našli u beznadnim dugovima. Dok cijene i potražnja još uvijek stagniraju, nezaposlenost je 2010. godine dosegla punih 20 posto. Osobito se u građevinskom sektoru nije događalo doslovno ništa. Španjolska je usprkos

najnovijim udarcima atraktivno mjesto za investitore. Gospodarstvo se više okrenulo međunarodnom tržištu i pojačano se angažiralo u inozemstvu.²

Sa svojih 505,990 km² i 46,572,132 stanovnika Španjolska je 51. najveća i 30. najmnogoljudnija zemlja svijeta. Gustoća naseljsnosti Španjolske je 92.93 stanovnika/km² no važno je reći kako ona nije ravnomjerno raspoređena. Naime, većina stanovnika živi u većim gradovima poput Madrida, Barcelone, Valencije, Seville, Zaragoze i dr., dok su ruralni dijelovi slabije naseljeni.

Tablica 1. BDP Španjolske od 2013. do 2017. (u milijunima eura)

	2013	2014	2015	2016	2017
SAD	12,567,967.0	13,118,260.4	16,332,324.5	16,825,797.3	17,164,383.5
Japan	3,880,731.1	3,662,433.2	3,960,880.1	4,479,582.4	4,312,909.8
Njemačka	2,826,240.0	2,932,470.0	3,043,650.0	3,144,050.0	3,263,350.0
Ujedinjeno K.	2,063,624.8	2,278,894.0	2,602,139.6	2,395,801.0	2,324,293.1
Francuska	2,115,256.0	2,147,609.0	2,194,243.0	2,228,857.0	2,287,603.0
Italija	1,604,599.1	1,621,827.2	1,652,622.3	1,680,948.1	1,716,934.7
Kanada	1,386,678.6	1,357,467.4	1,406,253.3	1,388,570.8	1,464,050.7
J. Koreja	983,173.2	1,062,897.3	1,244,786.4	1,278,470.3	1,355,325.7
Australija	1,158,289.9	1,101,572.1	1,123,099.4	1,179,012.3	1,259,379.6
Španjolska	1,025,693.0	1,037,820.0	1,079,998.0	1,118,522.0	1,163,662.0

Izovr: Eurostat, www.ec.europa.eu/eurostat, (6.5.2018.)

Španjolsko gospodarstvo stabilno raste iz godine u godinu. Glavni trgovinski partneri su Italija, Francuska, Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD, Kina i Nizozemska.

Najviše izvoze strojeve, automobile, hranu, lijekove, medicinske potrepštine i ostalu potrošačku robu a uvoze goriva, kemikalije, poluproizvode, strojeve i opremu instrumente za mjerenje i medicinske instrumente.³

Tablica 2. Nezaposlenost u Španjolskoj od 2008. do 2017. (u postocima)

Godine starosti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16-19	8.2	6.1	5.2	4.4	3.8	3.5	3.1	3.4	3.2	3.5
20-24	14.7	14.3	13.3	13.4	12.6	12.2	12.1	11.4	11.4	11.1
25-29	16.1	15.7	15.3	14.2	14.0	13.4	12.5	12.4	12.2	12.4
30-34	14.4	15.0	15.0	15.0	14.4	13.8	13.0	12.4	11.6	10.9
35-39	12.3	13.5	13.8	13.6	13.6	13.7	13.5	13.1	12.7	12.0
40-44	11.6	11.7	12.0	12.5	12.7	12.6	12.8	12.5	12.8	12.6
45-49	8.9	9.5	10.0	10.6	11.3	11.9	12.2	12.5	12.1	12.4
50-54	6.8	6.9	7.6	8.1	8.8	9.3	9.9	10.4	11.0	11.2

² Möglinger R., Spanien, Znanje, Zagreb 2010., str. 28

³ The World Factbook, hwww.cia.gov, (6.5. 2018.)

55-59	4.6	4.9	5.4	5.6	6.1	6.6	7.7	8.2	8.7	9.1
60-64	2.3	2.3	2.4	2.5	2.6	2.9	3.0	3.5	4.1	4.4
65-69	0.1	0.1	0.1	0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
70 i više	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Instituto Nacional de Estadística, www.ine.es, (6.5.2018.)

Od radno sposobnog stanovništva najveći postotak nezaposlenih u 2017. godini činile su osobe od u dobi od 40 do 44 godine, njih 12.6%. No, 2008. godine, kada je počela globalna kriza, najveći broj nezaposlenih čini li su osobe u dobi od 25 do 29 godina, njih 16.1%. taj se trend nastavio sljedećih nekoliko godina do 2011. kada najveći broj nezaposlenih čine osobe u dobi od 30 do 34 godine. Nezaposlenost mladih u stalnom je padu sa blagim rastom od 0.2% u 2017. godini.

2.2. Turizam

U Španjolskoj, prihodi od turizma čine 11% BDP-a zahvaljujući velikom broju turista iz zemalja poput Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske, Njemačke, SAD-a i dr. a u turizmu je zaposleno gotovo 2 milijuna ljudi.

Tablica 3. Broj posjetitelja Španjolske 2016. i 2017.

Godina	Broj posjetitelja (od toga izletnika)
2016	115,561,077 (40,246,069)
2017	121,677,483 (39,891,119)

Izvor: Instituto Nacional de Estadística, www.ine.es, (6.5.2018.)

Španjolsku je 2016. godine posjetilo 115,561,077 posjetitelja od čega su 40,246,069 činili izletnici odnosno posjetitelji koji nisu ostvarili niti jedno noćenje što znači da je turista bilo 75,315,008. U 2017. godini broj posjetitelja poveća se za više od 6 milijuna. 2017. Godine Španjolska je imala 121,677,483 posjetitelja od čega je 39,891,119 bilo izletnika što znači da je turista bilo 81,786,364.

Tablica 4. Način dolaska turista u Španjolsku 2016. i 2017.

Vrsta prometa	2016	2017
Zračni	60,343,653	66,645,609
Cestovni	12,973,078	12,877,598
Morski	1,635,428	1,889,587
Žljeznički	362,849	373,571

Izvor: Instituto Nacional de Estadística, www.ine.es, (6.5.2018.)

I u 2016. i u 2017. godini većina posjetitelja došla je u Španjolsku zračnim prometom. Nešto više od 60 milijuna u 2016. te skok od skoro 6 milijuna u 2017. godini. Nakon zračnog prometa najpopularniji je cestovni sa skoro 13 milijuna posjetitelja, zatim morski za nešto

više od 1,6 milijuna u 2016. Te skoro 2 milijuna u 2017. godini. Uvjerljivo najmanje popularan način dolaska u Španjolsku je željeznicom sa svega 362,849 posjetitelja u 2016. i 373,571 posjetitelja u 2017. godini.

Tablica 5. Strani turisti u Španjolskoj 2016. i 2017.

Zemlja	2016	2017
Ujedinjeno Kraljevstvo	17,840,292	18,779,466
Njemačka	11,188,523	11,888,019
Francuska	11,371,209	11,250,278
Italija	3,993,289	4,223,895
Nizozemska	3,371,811	3,355,031
Belgija	2,309,535	2,475,208
SAD	2,001,214	2,650,068
Portugal	1,994,266	2,129,000
Švicarska	1,728,569	2,062,411
Irska	1,820,699	2,047,379

Izvor: Instituto Nacional de Estadística, www.ine.es, (6.5.2018.)

Što se tiče strukture turista, deset najvećih emitivnih tržišta i u 2016. i u 2017. godini su ista. Najveći broj posjetitelja bio je iz Ujedinjenog kraljevstva sa gotovo 18 milijuna u 2016. godini odnosno 19 milijuna u 2017. Godini. Valja istaknuti da nakon Nijemaca i Francuza sa oko 11 milijuna posjetitelja, sljedeći najbrojniji posjetitelji bili su Talijani sa 4 milijuna posjetitelja. Iz španjolskog drugog susjeda – Portugala, 2016. godine došlo je skoro 2 milijuna posjetitelja a u 2017. malo više od 2,1 milijun. Na začelju španjolskih deset najvećih emitivnih tržišta nalazi se Irska sa 1,8 milijuna u 2016. odnosno 2,04 milijuna posjetitelja u 2017. godini.

Tablica 6. Potrošnja turista u Španjolskoj 2016. i 2017.

Ukupna potrošnja (u milijunima eura)		Prosječna potrošnja po osobi		Prosječna dnevna potrošnja po osobi		Prosječna duljina boravka	
2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
77,415.54	86,822.81	1,028	1,062	130	137	7.88	7.73

Izvor: Instituto Nacional de Estadística, www.ine.es, (6.5.2018.)

Ukupna potrošnja posjetitelja u 2016. godini iznosila je gotovo 77,5 milijardi eura te gotovo 87 milijardi eura u 2017. Za vrijeme svoga boravka, jedna je osoba, u prosjeku, potrošila 1028 eura tj. 130 eura dnevno u 2016. i 1062 eura odnosno 137 eura dnevno u 2017. godini. Prosječna duljina boravka iznosila je 7.88 dana u 2016. odnosno 7.73 u 2017. godini.

3. TURISTIČKE ATRAKCIJE SJEVERNE ŠPANJOLSKE

3.1. Put sv. Jakova

Slika 3. Simbol Puta sv. Jakova

Na sjeverozapadu Španjolske, u autonomnoj zajednici Galiciji nalazi se grad Santiago de Compostela čiji je stari dio grada UNSECO 1985. godine uvrstio na popis svjetske kulturne baštine a 2000. godine proglašen europskim gradom kulture. Santiago je poznato hodočasničko mjesto odnosno završno odredište na Putu sv. Jakova.

Izvor:Pinterest, www.pinterest.com, (28.4.2018.)

Put sv. Jakova je hodočašće u kojem vjernici iz raznih dijelova Španjolske i Francuske (pa i drugih dijelova Europe) dolaze u Santiago gdje se, vjeruje se, nalaze relikvije Isusovog apostola Jakova. Najpoznatija ruta je tzv. „Francuski put“ dužine 769 km. Put počinje na granici Španjolske i Francuske u francuskom gradu Saint-Jean-Pied-de-Portu na francuskoj strani Pireneja do sela Roncesvalles u Španjolskoj autonomnoj zajednici Navara odakle kreću na tridesetodnevni put u Santiago. Osim Francuskog puta, poznatiji su još i Sjeverni, Portugalski i Originalni.

Tablica 7. Broj hodočasnika od 2004. do 2017. godine

Godina	Broj hodočasnika
2004	179,944
2005	93,924
2006	100,377
2007	114,026
2008	125,141
2009	145,877
2010	272,703
2011	179,919
2012	192,488
2013	215,880
2014	237,886
2015	262,458
2016	277,915
2017	301,036

Izvor: Oficina del Peregrino, www.oficinadelperegrino.com, (25.4.2018.)

Kako vlada Galicije sve više promovira ovo hodočašće i kroz turizam, vidi se sve veći broj sudionika svake godine. 2004. i 2010. godina bile su tzv. svete godine, odnosno godine u

kojima je 25. srpanj, dan sv. Jakova, bio nedjelja. Takve se godine ponavljaju svakih šest, zatim pet i potom jedanaest godina te će tako sljedeća sveta godina biti 2021.

Santiago je simbol borbe španjolskih kršćana u borbi protiv Islama. Nakon muslimanskih razaranja na kraju 10. stoljeća, sljedećeg je stoljeća u potpunosti obnovljeno. Sa svojom romaničkom, gotičkom i baroknom arhitekturom, stari dio grada je jedno od najljepših urbanih područja u na svijetu. Trgovi i uske ulice starog dijela grada ispunjeni su romaničkim, gotičkim, renesansnim, baroknim i neoklasičnim građevinama. Santiago nije samo skaladan i očuvan grad nego i duboko prožet vjerom.

Slika 4. Santiago de Compostela

Izvor: UK Field Guide, www.ukfieldguide.net, (22.4.2018.) Tijekom srednjeg vijeka, pa i danas, Santiago de Compostela je, nakon Jeruzalema i Rima, najvažnije kršćansko mjesto hodočašća. Razlog tomu je, naravno, Put sv. Jakova kojim svake godine preko stotine tisuća vjernika hodočasti do grobnice sv. Jakova, Isusovog apostola čije su relikvije pronađene 813. godine u Santiagu gdje je u njegovu čast sagrađena i katedrala.

3.2. Katedrala sv. Jakova

Prema legendi, sv. Jakov donio je kršćanstvo na Pirenejski poluotok te su, nakon što mu je odrubljena glava 44. godine, njegovi ostaci doneseni u Galiciju. Nakon rimskih progona španjolskih kršćana njegova grobnica biva napuštena u trećem stoljeću sve do 814. godine kada ju ponovno otkriva jedan pustinjač nakon što je uočio neobična svjetla na nebu.

Izgradnja današnje katedrale počinje 1075. godine te nakon završetka početne faze zbog raznih povijesnih zbivanja biva usporena ili prekinuta sve do 1100. Kada je nastavak izgradnje biva zadužen majstor Esteban. 1168. majstor Mateo biva zadužen da dovršetak izgradnje. Prema *Liber Sancti Iacobi*⁴ zadnji kamen položen je 1122., a katedrala je posvećena 1211. godine.

⁴ *Liber Sancti Iacobi* je skup pet knjiga teksta o sv. Jakovu i hodočašću do njegovog svetišta

Iako je temeljna srednjovjekovna struktura ostala sačuvana, tijekom stoljeća katedrala je promijenila svoju fizionomiju kao rezultat izgradnje klaustara i dodanih dijelova, tijekom renesanse i posebno tijekom baroknog perioda kada su rađeni radovi na glavnoj kapeli, orguljama, zatvaranju apsida ili Obradoiro fasadi, uz ostala važna događanja. Tijekom neoklasičnog perioda, napravljena je nova Azabachería fasada te su u zadnjih sto godina različiti pothvati bili poduzeti.⁵

Slika 5. Katedrala sv. Jakova

Izvor: The Guardian, www.theguardian.com, (22.4.2018.)

Zapadna, Obradoiro, fasada izvedena je prema nacrtima koje je napravio José de Vega y Verdugo. U 16. st. provedeni su prvi reformacijski radovi a početkom 17. st. Ginés Martínez izradio je renesansno stubište pred ulazom u katedralu. U drugoj polovici 17. st. provedeni su različiti radovi na katedrali i njezinim tornjevima no tek 1738. godine Fernando de Casas ruši staru fasadu i počinje raditi na novoj, današnjoj fasadi.

Mijenjajući fasadu Francigena, uništenu 1758. godine, fasadu Azabachería koju je dizajnirao Lucas Ferro Caaveiro, dovršio je njegov učenik Domingo Lois Monteagudo 1769. Fasada je neoklasična iako ima i baroknih elemenata. Nakon uništenja stare fasade, neki su se dijelovi prenijeli na fasadu Platerías, dok se ostali sačuvani ostaci čuvaju u muzeju katedrale.

Slika 6. Fasada Platerías

Izvor: Catedral de Santiago de Compostela, www.catedraldesantiago.es (25.4.2018.)

Na južnoj strani katedrale nalazi se jedina originalna, skoro netaknuta fasada - Platerías . Jedini dodaci su reljefi sa drugih dijelova katedrale i zvonika. Od reljefa valja istaknuti one na zabatima⁶ koji predočuju Kristov život poput bičevanja ili trnove krune.

⁵ Catedral de Santiago de Compostela, www.catedraldesantiago.es, (25.4.2018.)

⁶ Zabati su trokutasti dijelovi zida na bočnim završecima krovništa

3.3. Guggenheim muzej u Bilbao

Slika 7. Guggenheim muzej u Bilbao

Izvor: GMAF, www.guggenheim.org, (6.5.2018.)

Guggenheim muzej u Bilbao je muzej moderne i suvremene umjetnosti kojeg je projektirao kanadsko-američki arhitekt Frank Gehry. Muzej se nalazi preko puta luke s kojom je spojen mostom uz rijeku Nervión koja prolazi kroz grad Bilbao i ulijeva se u Biskajski zaljev.

Muzej u Bilbao samo je jedan od projekata zaklade Guggenheim uz muzej u Veneciji, Berlinu (zatvoren 2013.), New Yorku, Abu Dhabiju i nikada izgrađen muzej u Helsinkiju.

Gradnja muzeja trajala je od listopada 1993. I zanimljivo, završena u roku u listopadu 1997. Zbog kompleksnosti zgrade muzeja, Frank se odlučuje na korištenje programa namijenjenog svemirskoj industriji kako bi vjerno dočarao svoju ideju.

Za vanjski sloj zgrade, nakon što je odbacio druge materijale i vidjevši kako reagira zakačen komadić titana ispred njegova ureda, Frank je odabrao titan. U konačnici, 33,000 iznimno tankih titanskih ploča daje grub i organski efekt, dodajući promjene boje materijala ovisno o vremenu i osvjetljenju. Druga dva korištena materijala, vapnenac i staklo, savršeno se usklađuju, postižući arhitektonski dizajn s velikim vizualnim učinkom koji je postao ikonom grada diljem svijeta.⁷

Ukupno, muzej ima:

- 11,500 m² galerija
- 25,000 m² javnog prostora
- 50 m visok atrij
- Auditorij
- Restoran
- Caffè bar

⁷ Guggenheim Bilbao, www.guggenheim-bilbao.eus, (6.5.2018.)

Jedanaest tisuća četvornih metara izložbenog prostora raspoređeno je u 19 galerija. Deset od tih galerija ima klasičan ortogonalni plan i po svojim kamenim završecima mogu se prepoznati izvana. Devet drugih nepravilno oblikovanih galerija predstavljaju izvanredan kontrast i mogu biti prepoznate izvana zahvaljujući svojim vrtložnim oblicima i omotima od titana. Najveća galerija, širine 30 i duljine 130 metara, koristila se nekoliko godina za privremene izložbe.⁸

Slika 8. Unutrašnjost muzeia

Izvor: Yourholidayhomes, www.yourholidayhomes.com, (9.5.2018.)

Krivulje na zgradi izgledaju slučajno. Gehry kaže da je "slučajnost krivulja dizajnirana da uhvati svjetlo". Kada je 1997 otvorena za javnost, odmah se slavio kao jedna od najspektakularnijih zgrada dekonstruktivizma, iako Gehry sebe ne smatra dijelom tog arhitektonskog pokreta.⁹

Osim stalne postave koja uključuje preko 100 različitih radova od sredine 20. st. do danas, u muzeju se mogu posjetiti i izložbe kojih je samo u prošloj godini bilo 13, od kojih se neke održavaju i u ovoj godini.

⁸ The Guggenheim Museums and Foundation, www.guggenheim.org, (6.5.2018.)

⁹ Archinomy, www.archinomy.com, (9.5.2018.)

3.4. Picos de Europa

Picos de Europa doslovnog prijevoda „Vrhovi Europe“ nacionalni je park na sjeveru Španjolske koji se prostire kroz tri autonomne zajednice: Kneževiniu Asturiju, Kantabriju i Kastilju i León.

Slika 9. Picos de Europa

Izvor: BttW, www.backtothewildpct.blogspot.hr, (26.5.2018.)

geoloških faktora, glečerima koji su, probijajući svoj put oko njih, stvarali široke doline na periferijama dok je erozija vode još više odvojila meke stijene u tri masiva: zapadni (el Cornión), centralni (los Urrieles) i istočni (Ándara). Rijeka Cares razdvaja zapadni i centralni, a rijeka Duje centralni i istočni masiv.¹⁰

Svaki od ta tri masiva je priča za sebe. Zapadni pokriva najveću površinu lagano se uzdižući od brežuljaka do stjenovite visoravni sa najvišim vrhom Peña Santa na visini od 2596 metara. Centralni masiv je najstrmiji. Okružen je dubokim klancima na sjeveru, istoku i zapadu i na njemu se nalazi najviši vrh na cijelim Kantabrijskim planinama - Torre Cerredo visok 2648 metara. Najmanji i najslabije posjećen je istočni masiv. Nalazi se na starom rudniku cinka i olova dosežući visinu od 2444 metra i spuštajući se u doline na sjeveru, istoku i zapadu.

Nacionalni park prvi je put proglašen 1918. godine na površini od 17,000 ha kako bi se obilježila 12. stogodišnjica bitke kod Covadonge. U to vrijeme, jedino je zapadni masiv bio dio nacionalnog parka. Tako je bilo sve do 30. svibnja 1995. kada se nacionalni park proširio

¹⁰ Picos de Europa, www.thepicosdeeuropa.com, (26.5.2018.)

na druga dva masiva što je izazvalo zabrinutost poljoprivrednike na tom području koji su se brinuli za budućnost svojih tradicionalnih običaja. Danas, nacionalni park pokriva površinu od 64,660 ha. Njegovo očuvanje je komplicirani zadatak zbog neobično velikog broja stanovnika koji žive na njegovom području (oko 1300).

Slika 10. Selo u planinama

Izvor: Tourism in Spain, www.spain.info, (26.5.2018.)

Zbog raznovrsnih staništa u nacionalnom parku, on je dom širokom rasponu flore - identificirano je preko 1400 vrsta u samom parku. Planine se uzdižu od malo iznad razine mora u sjevernim dolinama rijeke to 2648 metara na vrhu Torre Cerredo. Općenito govoreći, ovaj se raspon može podijeliti na četiri vegetacijska pojasa - brežuljkasti ili kolinski (od 0 do 800 m), brdski ili montani (od 800 do 1800 m), pretplaninski (od 1800 do 2400 m) i planinski (2400 i više metara).¹¹

Glavne dvije vrste vegetacije u kolinskom pojasu su mješovita listopadna šuma i travnjaci. Travnjaci su bogati florom i na njima možemo naći mali šušakavac, kotrljan, kukavice, preko 40 vrsta orhideja i dr. U listopadnim šumama, između ostalog, nalazimo hrast, lipu, kesten, orah, badem, lovor i brijest.

Brdski pojas karakterizira, uz ostale vrste iz listopadnih šuma, hrast u nižim predjelima. Porastom visine, hrast postepeno nestaje i javlja se bukva koja je karakteristična za gornje dijelove brdskog pojasa. Uz bukvu tu su također i breza, božikovina, tisa, glog, oskоруša i aria no oni polako nestaju sve dok jedino bukva ostane.

¹¹ Asturias and the Picos de Europa, www.asturiaspicosdeeuropa.com, (26.5.2018.)

Na pretplaninskom prostoru nalaze se grmlja čempresa, vrijesi i žutilice. Gdje nema grmlja, mali kameni vrtovi unutar vapnenca dom su vrstama poput zvončića, paprati, kamenike, šaši i drugih koji mogu preživjeti u uvjetima dugih, snježnih zima i kratkih ljeta.

Jedan od simbola nacionalnog parka je "rebeco" ili divokoza, malena životinja nalik na jelena koja se skoro uvijek može vidjeti kada se krećete prema velikim visinama. Graciozne su i okretne, posramljujući čak i najiskusnije planinare. Na neki način uvijek nađu dovoljno hrane na velikim visinama, spuštajući se preko zime.¹²

Vjerojatno najpoznatija životinja ovog područja je kantabrijski smeđi medvjed kojih ima svega 21 grupa. Još jedna rijetka životinja je vuk kojih je oko 20 prijavljeno da živi u parku a tu su još i kuna, divlja mačka, lasica, vidra, lisica, jazavac, tvor i lasica.

Jedna od najrjeđih ptica na ovim planinama je tetrijeb gluhan čiji se broj sve više smanjuje. Još jedna rijetka ptica je suri orao kojih ima svega nekoliko u cijelom nacionalnom parku. Tu su također i crvenokrili litičar, žutokljuna galica i crna žuna. Proljeća i ljeta obiluju leptirima, posebno u livadama na manjim visinama.

¹² Ibidem

4. TURISTIČKE ATRAKCIJE JUŽNE ŠPANJOLSKE

Jug Španjolske dugo je vremena bio pod vlašću Maura a u tom su periodu izgrađene i dvije vile te džamija čiji opis slijedi u nastavku.

4.1. Medina Az-Zahara

Za Španjolske se arapske vrtove zaista može tvrditi da su veličanstveni. Kada su i manjega mjerila, mjesta su ugone i užitka, gdje su zelenilo, sjene, cvijeće, voćke i voda – posebno voda – toliko majstorski oblikovani i povezani da dovode motritelja gotovo do ekstaze.¹³ Najpoznatiji od njih je Medina Az-Zahara a najvažniji „preživjeli“ je Alhambra u Granadi.

Arapi su gradili svoje „vile“ na brežuljcima, s vrtom u dnu brežuljka na terasi. Možda su slično u Španjolskoj smještali svoje vile i Rimljani, ali arapski vrtovi nisu bili otvoreni. Okruživali su vrtove visokim zidom, tako je u njima više intimnosti i dubokih sjena čempresa, voćaka i drugoga drveća vitke zelene pravokutne ovojnice.¹⁴

Slika 11. Medina Az-Zahara

Izvor: ArtenCordoba, www.artencordoba.com (30.4.2018.)

Palača u kojoj se nalazi vrt izgrađena je nedaleko od Kordobe 936. godine a sam vrt smješten je na mramornoj terasi brežuljka. Sa svojim arhitektom – Fatha-ben-Ibrahim el Omayanom, Medinu az-Zahara izgradio je kalif Abd-Ar-Rahman III., čime su nadmašena sva ostala njihova djela: maurske gradnje u Kordobi, Granadi,

¹³ Sekulić-Gvozdanić S.: Islamski vrtovi i dvorovi, Naklada Jurčić d.o.o., Zagreb, 2004., str. 84

¹⁴ Ibidem, str. 88

restaurirana Tarragona i Segovia, dvije džamije u Toledu, akvadukti i još mnogo toga.¹⁵

Putevi palače bili su popločeni mozaikom a živice od mirte i rezane penjačice dijelile su vrt u manje odjeljke. Kod islamskih vrtova vrijedilo je pravilo pravokutnosti i kvadratičnosti što ni u ovom slučaju nije izostalo.

Slika 12. Medina Az-Zahra

Od brojnih fontana, najviše se isticala jedna od zelenog mramora s ukrasima od zlata i dragog kamenja. Ljubav prema prelijepoj Az-Zahri (=cvijet) potaknula je kalifa na izgradnju poetskoga pothvata istočnjačkog sjaja i odabrana ukusa u sretnoj klimi pod vedrim i veselim nebom.¹⁶

Izvor: ArtenCordoba, www.artencordoba.com (30.4.2018.)

Medina az-Zahra sugerira i prošlost i budućnost. Svojom arhitekturom kasne rimsko-španjolske vile predstavlja temelj za kompoziciju Alhambre u Granadi.

4.2. Alhambra

Slika 13. Dvorište Mirta

Alhambra u Granadi maurska je inačica islamske palače izgrađene oko nekoliko dvorišta, s fontanama, bazenima i sjenovitim kolonadama filigranske ornamentike, s najljepšim vrtom Generalife, s vodama koje „pjevuju i plešu“, s čempresima i mirtom, irisom i ružama, te „mirador“ – pogledom na udaljene brežuljke. Stijene interijera sjaje od perzijskih „čilima i kašmirskih šalova“, na čudo putnicima i očaj pjesnicima. Nalazimo poseban spoj zapletenoga,

Izvor: Alhambra Granada, www.alhambra.org, (30.4.2018.)

ali plemenitoga površinskog ornamenta poput vinove loze koja se mrsi u čempresima i narančama.

U krhkom i neotpornom građevnom materijalu izražena je fanatična priroda populacije, koja više voli stvarati za sadašnjost nego za budućnost ili sva vremena.¹⁷

Izgradnja je počela u 11. st. no najvažnije dijelove izgradio je Al Ahmar u 13. st. (1248.). Do danas su preostala samo četiri dvorišta: dvorište Mirta, Lavlje dvorište, dvorište Doraxa i dvorište čempresa.

Dvorište Mirta sastoji se od bazena dimenzija 6 puta 15 metara okruženog gustim redom mirte, galerijama i kolonadama na sjevernoj i južnoj strani. U bazenu se reflektira i sama palača u čemu leži i sva tajna kompozicije.

Slika 14. Lavlje dvorište

Izvor: Bluffton, www.bluffton.edu, (30.4.2018.)

koji dijele dvorište u četiri dijela, danas pošljunčana, nekoć u svatu cvijeća i limuna. Upravo u tom najintimnijem dijelu palače osobito je intezivna pobuda „rajskoga skalada“ svih islamskih palača i vrtova.¹⁹

Najpoznatije, Lavlje, dvorište datira iz 1350. godine. Okruženo je peristilom alabasterskih stupova s tipičnim maurskim¹⁸ lukovima, te s paviljonom na svakoj strani duljinske osovine. Središnju „lavovsku fontanu“ nose lavovske skulpture možda (a po uvjerenju autora sigurne) vizigotskoga podrijetla. Fontana napaja četiri kanalića,

Dvorište Doraxa bilo je namijenjeno ženama iz harema. Uz zidove se pružaju pravilno sađeni čempresi i narančino drveće a fontana u središtu restaurirana je u renesansnom stilu.

Iako je dvorište čempresa nastalo nakon Maura, u njemu se još nalaze četiri stara drveća a staze su pošljunčane uzorkom isprepletenih vrpca sa novijom fontanom u središtu.

¹⁷ Ibidem, str. 90

¹⁸ Mauri – antički naziv za berberski narod sa područja današnjeg sjevernog Maroka te zapadnog i srednjeg Alžira

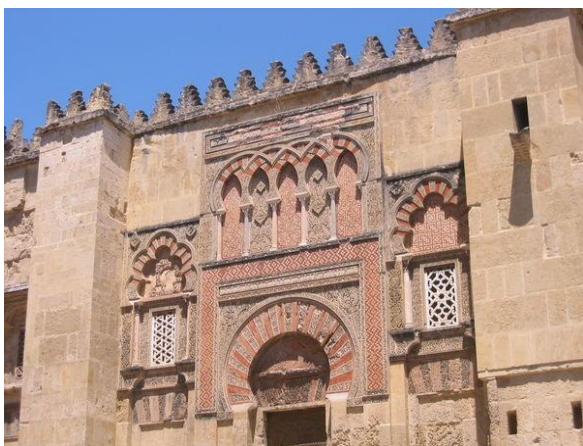
¹⁹ Ibidem, str. 90

4.3. Džamija u Kordobi

Abd ar-Rahman I, tadašnji emir Kordobe, dugo je vremena bio zadovoljan starom džamijom, koja je prije vjerojatno bila crkva, koja je zauzimala prostor koji će kasnije postati zapadni dio nove džamije. Tek kada se preselio u renoviranu palaču u Guadalquiviru emir se odlučio za novo zdanje. Iz tog se razloga odlučio na kupnju ostatka kompleksa od kršćanske zajednice.

Gradnja džamije trajala je svega godinu dana, između 785/786 i 786/787. Razlog tome je činjenice da se velik dio rimskih i vizigotskih ostataka moga ponovno upotrijebiti. Džamija je bila kvadratnog oblika i ne posebno velika, dužine oko 74 metra sa svake strane. Sastojala se od otvorenog dvorišta i dvorane za molitvu, dužine otprilike 37 metara sa istočne i zapadne strane, koja je bila poduprta sa četiri masivna potporna luka od kojih su dva najjužnija činila tornjeve.²⁰

Slika 15. Džamija u Kordobi

Izvor: TB, www.travelblog.org, (6.5.2018.)

Zidovi džamije izgrađeni su od kamenih blokova a cigle su korištene samo za crvene dijelove lukova. Drvo ima važnu ulogu pošto je brod bio prekriven obojanim drvenim pločicama od kojih su neke do danas bile otkrivene.

Tijekom 9. st. stanovništvo Kordobe je značajno naraslo te se javila potreba proširenje džamije. Južni zid se pomaknuo i od starog zida ostalo je deset potpornih stupova koji su preuzeli težinu proširenih arkada. Do kraja stoljeća, džamija se proširila još dva puta. Završena džamija imala je 19 vrata duž sjeverne strane ispunjujući ju svjetlom i osjećajem otvorenosti. Danas su skoro sva vrata zatvorena prigušujući efekt dvostrukih crveno-bijelih lukova.

Unikatnost i važnost ove džamije leži u činjenici da je ona, strukturno govoreći, bila revolucionarna građevina svoga vremena. Prijašnje značajne islamske građevine poput Kupole na stijeni u Jeruzalemu i Velike džamije u Damasku stavljale su naglasak na vertikalnost dok je ova zamišljena kao horizontalan i jednostavan prostor gdje duša može slobodno skitati i komunicirati s Bogom.

²⁰ Barrucand M, Bednorz A.: Moorish Architecture in Andalusia, Taschen, Köln, 2002., str. 40

5. TURISTIČKE ATRAKCIJE ISTOČNE ŠPANJOLSKE

U istočnoj Španjolskoj odabrane su Sagrada Familia u Barceloni, vjerojatno najpoznatija crkva u Španjolskoj pa i u svijetu te Grad umjetnosti i znanosti u Valenciji, jedinstveni kompleks posvećen širenju znanosti i kulture.

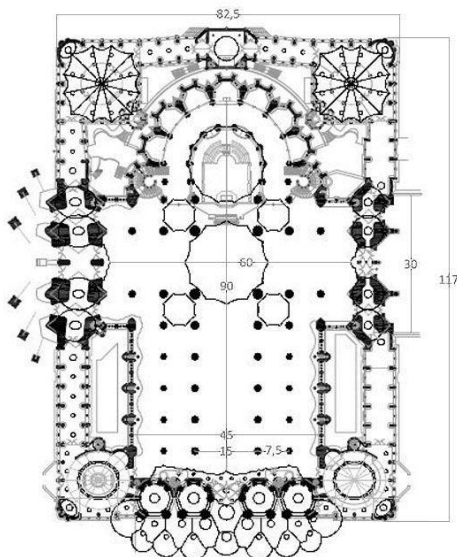
5.1. Sagrada Familia

Slika 16. Sagrada Familia

Izvor: Touracti, www.touracti.com, (28.4.2018.) Josipu zagovaralo izgradnju hrama posvećenog svetoj obitelji. Zahvaljujući raznim donacijama, 1881., društvo je kupilo zemljište između ulica Marina, Provença, Sardenya i Mallorca na kojem će uskoro početi izgradnja

Slika 17. Tlocrt Sagrade Familije

Izvor: LSF, www.sagradafamilia.org, (28.4.2018.)

Životno djelo Antonija Gaudija – Sagrada Familia (Sveta Obitelj), simbol Barcelone pa i cijele Španjolske, danas privlači preko 3 milijuna posjetitelja godišnje što je čini najposjećenijom atrakcijom u Barceloni. No, zašto se ona tako ističe i što to privlači toliki broj posjetitelja? Sagrada Familia nije samo crkva, ona je umjetničko remek djelo.

Počeci Sagrade Familije sežu još u 1866. godinu kada je José Maria Bocabella osnovao vjersko društvo posvećeno sv.

Na ceremoniji predvođenoj barcelonskim biskupom Josepom Urquinaonom.

Crkvu je projektirao biskupijski arhitekt Frances de Paula Villar koji je ubrzo odustao od projekta. Nakon što je 1883. Gaudi preuzeo projekt, dovršen je bio samo iskop za kriptu i nosivi elementi do polovice njihove visine. On nastavlja raditi na kripti te ju završava 1889. Nakon velikodušne anonimne donacije Gaudi predlaže novi,

veličanstveniji dizajn. Umjesto dotadašnjeg neo-gotičkog dizajna predlaže dizajn koji bi bio više monumentalan. Gaudi je projektirao crkvu velikih dimenzija (unutarnja dužina iznosi 90 metara, transept 60, a brodovi 45 metara) u obliku peterobrodnoglatinskog križa koju karakterizira izrazita vertikalnost. Na svakom od tri pročelja, od kojih je istočno posvećeno rođenju, zapadno mucu, a južno slavi, ističu se četiri zvonika.²¹ Izgradnja prve, zapadne fasade koja predstavlja Isusovo rođenje počela je 1892. godine. Razlog zašto se baš ta fasada počela graditi prva je taj što je Gaudi smatrao da će ljudi odbaciti projekt da je izgradnja počela s mnogo skromnijom, istočnom ili južnom fasadom koja simbolizira Isusov život i muku odnosno njegovo uskrsnuće.

Gaudi će na ovoj crkvi raditi sve do svoje smrti smatrajući da trenutni nedostatak novca omogućuje da se detaljnije prouče rješenja problema koji se javljaju. Uz to, siromaštvo rađa eleganciju, a elegancija nikada nije bogata ni raskošna.²²

Svjestan da će za završetak crkve trebati mnogo vremena, Gaudi odlučuje u cijelosti sagraditi istočno pročelje posvećeno Kristovu rođenju, umjesto da nastavi sa horizontalnim segmentima kakav je bio običaj. Za svog života Gaudi je završio samo kriptu, apsidu, jedan portal i jedan toranj. Nakon njegove smrti 1926., devetorica arhitekata pokušavalo je dovršiti crkvu, no, kako su anarhisti uništili originalne Gaudijeve planove za vrijeme građanskog rata, nastavak izgradnje je više-manje bio zasnovan na nagađanjima.

Zamišljeno je da svaka fasada ima po četiri tornja što predstavlja 12 apostola. Tu su još i četiri tornja visine 135 metara za četiri evanđelista, toranj posvećen Djevici Mariji visine 127,5 metara i, najviši, toranj posvećen Isusu Kristu visok 172,5 metra. Od ukupno 18 tornjeva, dovršeno je njih osam.

Slika 18. Unutrašnjost Sagrade Familije

Gaudi je inspiraciju pronalazio u prirodi te iz tog razloga nije volio ravne linije jer ih, kako je rekao, u prirodi nema. Stoga se ne treba čuditi kada se unutar crkve pogleda gore i dobije osjećaj kao da se nalazimo pod krošnjom drveća. Stupovi

Izvor: EL PAIS, www.elpais.com, (28.4.2018.)

²¹ Contri. T.: Antoni Gaudí, Europapress holding: Liber, Zagreb, 2008., str. 39

²² Ibidem, str. 39

podsjecaju na stabla a zbog svjetlosti koja dopire iz prozora, dobija se utisak kao da se sunčeve zrake probijaju kroz granje.

Iako je izgradnja počela davne 1866., ona i traje i dan danas i smatra se da će Sagrada Familia biti dovršena 2026. na 100. obljetnicu Gaudijeve smrti.

Slika 19. Prikaz dovršene Sagrade Familije

Izvor: Daily Mail, www.dailymail.co.uk, (28.4.2018.)

5.2. Grad umjetnosti i znanosti

Posjet Valenciji nije potpun bez posjeta jednom od 12 blaga Španjolske – Gradu umjetnosti i znanosti. Grad umjetnosti i znanosti jedinstveni je kompleks posvećen širenju znanosti i kulture. Nalazi se na nekadašnjem koritu rijeke Turia koje je isušeno i preusmjereno nakon velike poplave 1957. a nekadašnje korito je pretvoreno u park. Danas je ovo jedna od najvažnijih turističkih atrakcija u Valenciji. Ovaj kompleks dizajnirali su španjolski arhitekti Santiago Calatrava i Félix Candela a sa izgradnjom se krenulo 1996. godine.

Kompleks se gradio u etapama i sastoji od sljedećih građevina:

- L'Hemisfèric
- El Museu de les Ciències Príncipe Felipe
- L'Umbracle
- L'Oceanogràfic
- El Palau de les Arts Reina Sofia

- Most Serreria
- L'Àgora
- Torres de València

Slika 20. L'Hemisfèric

Izvor: DP, www.dphotographer.co.uk, (24.5.2018.)

L'Hemisfèric je prva dovršena i inaugurirana građevina. Inaugurirana je 1998. Godine, prostire se na 13,000 m² i svojim oblikom nalikuje na veliko oko. Sastoji se od hodnika, glavnog ulaza, projekcijske dvorane i obodnog prstena. U dvorani se nalaze glavni sadržaji otvoreni za javnost (blagajne, kafići, trgovina,

informacije, brojač rezervacija i dr.), tu je također i centralni prostor za privremene izložbe. Projekcijska dvorana koja prima više od 300 ljudi, ima konkavni ekran površine 900 četvornih metara i promjera 24 metra. Unutarnje područje obuhvaća "Carl Sagan" obodni prsten koji je dobio ime u čast velikog američkog komunikatora. Ovaj je prostor posvećen održavanju raznovrsnih događaja. To je ovalno područje koje okružuje kupolu projekcijske dvorane i zaštićeno je velikim krovom zgrade. Bazen površine 24,000 četvornih metara okružuje cijelu građevinu.²³

²³ Ciutat de les Arts i les Ciències, www.cac.es, (24.5.2018.)

Slika 21. Museu de les Ciències Príncipe Felipe

Izvor: fotocommunity, www.fotocommunity.de, (24.5.2018.)

arhitektura, inženjerstvo i umjetnost blisko su vezani sa svijetom znanosti i tehnologije zbog čega su sadržaji muzeja kao i sam muzej blisko povezani.

Na prvom katu muzeja nalaze se radionice i znanstvene izložbe te umjetnički prikaz DNK u obliku skulpture visoke 15 metara i Foucaultovo njihalo koje je sa svojih 34 metra među najvećima na svijetu.

Drugi je kat posvećen izložbi "Nasljedstvo znanosti", kronološki niz materijala koji otkriva život i evoluciju triju dobitnika Nobelove nagrade Santiaga Ramóna y Cajala, Severa Ochoa i Jeana Dausseta.

Na trećem katu može se istražiti "Šuma kromosoma" na 2,600 četvornih metara posvećenih najvećoj prekretnici moderne znanosti: sekvenciranju ljudskog DNK. Mogu se vidjeti veliki prikazi 23 para ljudskih kromosoma a oko svakog se nalazi 127 interaktivna modula koji su povezani sa specifičnim genima svakog od njih.

Slika 22. L'Umbracle

Izvor: Buildingbutler, www.buildingbutler.com, (24.5.2018.)

Museu de les Ciències Príncipe Felipe (Muzej znanosti Princa Felipea) ima tri kata i površinu 42,000 četvornih metara od kojih je 26,000 izložbeni prostor. Vanjski izgled muzeja privlači pažnju posjetitelja svojim proporcijama i oblicima a u zgradi muzeja arhitektura, inženjerstvo i umjetnost blisko su vezani sa svijetom znanosti i tehnologije zbog čega su sadržaji muzeja kao i sam muzej blisko povezani.

L'Umbracle je park skulptura i šetnica sa autohtonim biljnim vrstama Valencije. Sa Santiagom Calatravaom kao dizajnerom, ovo je monumentalni ulaz u Grad umjetnosti i znanosti. Nalazi se na južnoj strani kompleksa uz cestu El Saler te je dugačak 320 i širok 60 metara. Predstavlja novo rješenje parkirališnih potreba

kompleksa s velikim značajem danim estetici.²⁴ Sastoji se od 55 uzastopnih fiksnih lukova i 54 plutajuća luka visine 18 metara. U vrtu se nalazi 99 palmi, 78 malih palmi, 62 stabla naranče, 42 sorte grmlja te preko 5000 različitih biljaka.

Slika 23. L'Oceanogràfic

Izvor: FlyMeAway, www.flymeaway.hr, (24.5.2018.)

Arktik, otoke i Crveno more kao i dupinariji.

Oceanografski park L'Oceanogràfic je sa svojih 110,000 četvornih metara najveći park otvorenog tipa u Europi. U njemu se nalaze predstavnici glavnih svjetskih morskih ekosustava. Svaka zgrada predstavlja jedan vodeni okoliš: Mediteran, močvare, tropska mora, oceane,

Slika 24. Palau de les Arts Reina Sofia

Izvor: www.ITN, www.intltravelnews.com, (24.5.2018.)

Dvorana Principal je koncertna dvorana kapaciteta 1412 mjesta. Prije svega služi kao operna kuća, ali se također koristi i za balet i ostale scenske umjetnosti.

²⁴ Ibidem

²⁵ Valencia City Guide, www.valencia-cityguide.com, (24.5.2018.)

Auditorij kapaciteta 1490 ljudi opremljen je naprednim zvučnim, filmskim i video instalacijama.

Aula Magistral je prostor koji može primiti do 378 ljudi, posebno dizajniran za nastupe malih ansambala a koristi se i za recitale, konferencije i edukacijske događaje.

Teatre Martín i Soler je kazalište smješteno pored Palače umjetnosti koje formira jugozapadnu granicu kompleksa. Kapaciteta je 400 ljudi a zakušne instalacije i pozornica ovog prostora su svršene za male i srednje operne izvedbe.

Slika 25. Most Serreria

Smješten na najistočnijem rubu Grada umjetnosti i znanosti, most Serreria visi sa nagnutog pilona izgrađenog na južnom kraju. Dužine je 180 metara a širinom varira od 35.5 do 39.2 metra. Pilon je visok 118.6 metara što ovaj most čini najvišom točkom u gradu.²⁶

Izvor: ArchiTravel, www.architravel.com, (7.6.2018.)

Slika 26. L'Àgora

Izvor: CAP, www.civicartsproject.com, (12.6.2018.) L'Àgora je metalna građevina s tlocrtom nalik na šiljastu elipsu dužine 88 i širine 66 metara i 4811 četvornih metara natkrivenog prostora. Ovaj veliki unutarnji prostor zamišljen je kao natkriven javni trg s otvorenim tlocrtom na razini sa susjednim jezerima. Učvršćen krov, koji kada je zatvoren doseže maksimalnu visinu od 70 metara, bit će prekriven staklenim panelima, a donji dio sa zamučenim pločama.²⁷

Torres de València je dio projekta izgradnje tri nebodera visine 220, 266 i 308 metara. projekt je stavljen na čekanje ali monogi sumnjaju da će se ikada krenuti u realizaciju.

²⁶ Santiago Calatrava, www.calatrava.com, (24.5.2018.)

²⁷ Ciutat de les Arts i les Ciències, www.cac.es, (24.5.2018.)

6. TURISTIČKE ATRAKCIJE SREDIŠNJE ŠPANJOLSKE

U središnjoj Španjolskoj opisani su glavni madridski trg - Plaza Mayor i grad Ávila udaljen svega 100 km od Madrida.

6.1. Plaza Mayor

Slika 27. Plaza Mayor

Izvor: Booking.com, www.booking.com (15.5.2018.)

Madrid, na mjestu nekadašnje Plaze del Arrabal, gdje se krajem 15. st. nalazila najpopularnija gradska tržnica. Godine 1617. arhitektu Juanu Gómezu de Moru povjereno je kreiranje veće ujednačenosti među zgradama na tom mjestu, na kojem su se stoljećima održavale zabave, borbe s bikovima, beatifikacije²⁸, krunidbe i povremeni Autodafé^{29, 30}.

Između 1631. i 1790. godine, tri su velika požara uništila trg. Nakon prvog požara, 1631. godine obnova trga bila je povjerena Juanu Gomezu a nakon drugog velikog požara 1670., obnovu je vodio arhitekt Tomás Román. U oba slučaja trg se obnovio skoro pa identično originalnom dizajnu, tek nakon trećeg velikog

Slika 28. Fasada zgrade Casa de la panaderia

Izvor: fotoMadrid, www.fotomadrid.com, (15.5.2018.)

²⁸ Svečano proglašenje blaženim u Katoličkoj crkvi

²⁹ U inkvizicijskome procesu, svečana objava presude nad optuženima zbog krivovjerja.

³⁰ Turismo en Madrid, www.esmadrid.com, (15.5.2018.)

požara 1790. godine kada je obnovu vodio Juan de Villanueva trg poprima današnji izgled "snižujući" selo koje ga je okruživalo sa pet na tri kata.

Nakon zadnjeg velikog požara do danas, dogodile su se samo tri velike promjene na trgu:³¹

- Postavljanje kipa Filipa III. U središtu trga
- Izgradnja podzemne garaže i zabrana prometa tijekom 1960-ih
- Ukrašavanje zgrade "Casa de la panaderia"

Casu de la Panderiu sagradio je Diego Sillero oko 1590. godine ali do danas su ostali jedino podrum i preizemlje originalne zgrade. Ipak, služila je kao model kopiran na ostatak zgrada na trgu. Među mnogobrojnim funkcijama koje je u povijesti imala je i funkcija glavne gradske pekarnice čija je cijena kruha bila takva da bi si ga najpotrebitiji stanovnici mogli priuštiti. Također, bila je i mjesto kraljevskih smještaja, Likovne akademije San Fernando i Kraljevske akademije povijesti. Danas se ovdje nalazi Plaza Mayor turistički centar. Ukrasi na fasadi koje danas vidimo nisu uvijek bili isti zbog brojnih reformi i restauracija. Murali, djela Carlosa Franca, prikazuju mitološka bića povezana s poviješću Madrida poput božice Cybele.³²

Slika 29. Plaza Mayor

Izvor: Mad4Madrid, www.mad4madrid.com, (7.6.2018.)

Trg je pravokutnog oblika dimenzija 129×94 metra i okružen je trima stambenim zgradama s ukupno 237 balkona s pogledom na trg. U prošlosti su se na trgu, između ostalog, održavali festivali, borbe s bikovima i javna pogubljenja a danas je, može se reći, predan u ruke turizmu. Na

trgu, pa i na samim ulazima na trg, se nalaze brojni restorani i barovi a jedan od njih, restoran "Sabrino de Botin", nalazi se u Guinnessovoj knjizi rekorda kao najstariji restoran na svijetu otvoren daleke 1725. godine.

³¹ Madrid Spain, www.madrid-guide-spain.com, (15.5.2018.)

³² Turismo en Madrid, www.esmadrid.com, (15.5.2018.)

6.2. Ávila

Nekoć dio Luzitanije³³, zatim pada pred Arapima 714. g. sve do 1088. kada ga kralj Alfonso VI oslobađa. Udaljen otprilike 100 km zapadno od Madrida, u autonomnoj zajednici Kastilja i León, na visini od 1128 metara nadmorske visine nalazi se grad Ávila. Sa svojih gotovo 60,000 stanovnika na površini od 231.9 km² u Ávili, također znan i kao „Grad kamena i svetaca“, se nalazi najviše romaničkih i gotičkih crkava po stanovniku u Španjolskoj.

Slika 30. Avilske zidine

Izvor: Unite4Heritage, www.unite4heritage.org, (12.6.2018.)

Glavna znamenitost grada su njegove zidine. Izgradnja zidina počela je 1090. godine i dovršena tijekom 12. st. Ova impresivna obrambena konstrukcija ima duljinu od 2516 metara, 87 kula i devet ulaza³⁴ i najbolji je očuvani primjer te vrste u svijetu.³⁵

Zidine su uvijek bile dio života lokalnog stanovništva i razlog dolaska turista zbog velikog broja kulturnih događaja koji se odvijaju oko ili unutar samih zidina poput:

- Srednjevjekovnog festivala
- Kazališta na otvorenom
- Magic Ávila
- Cir&co (Međunarodni festival cirkusa u Kastilji i Leónu) i dr.

Izgrađene na kamenim temeljima, zidine su snažna obrambena građevina izgrađena od granita povezanog žbukom. Nepravilnog je četverostranog, gotovo pravokutnog, oblika pozicionirana longitudinalno od istoka prema zapadu. Izgradnja je počela na najranjivijoj, istočnoj, strani gdje ne postoje prirodni elementi obrane, pa je stoga to i najsnažnija i najgrandioznija strana zidina. Zidine su debele tri i visoke 12 metara. Svakih 20 metara nalazi

³³ Luzitanci su bili Iberski narod koji je u antičko doba bio nastanjen u zapadnim dijelovima Pirenejskoga poluotoka

³⁴ El Alcázar, El Peso de la Harina, San Vicente, El Mariscal, El Carmen, El Adaja, La Malaventura, La Santa i El Rastro

³⁵ Turismo de Ávila, www.avilaturismo.com, (18.5.2018.)

se polukružna kula na visini od osam metara od visine zidova te si na toj strani najveća i najčvršća vrata.³⁶

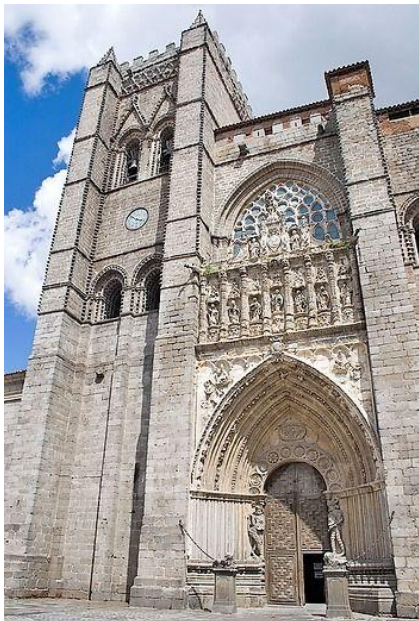
Vrata na sjevernoj i zapadnoj strani su manje grandiozna a na kulama se vide znakovi rada Mudejara dok južna strana daje dojam istrošenosti zbog manjih polukružnih kula postavljenih na većoj udaljenosti i daje sveukupno slabiji osjećaj otpora.³⁷

Istočna strana ima veliku količinu ponovno korištenih rimskih materijala za koje se misli da potiču od stare rimske nekropole koja se nekoć nalazila na tom području.

Godine 1982. Španjolska vlada proglasila je grad mjestom kulturnog značaja a 1985. godine UNESCO ga je uvrstio na popis svjetske kulturne baštine.

Osim zidina, glavne znamenitosti Ávile su katedrala, bazilika sv. Vinceta i samostan San José kojeg je osnovala sv. Terezija Avilska.

Slika 31. Avilska katedrala

Izvor: Pinterest www.pinterest.com, (7.6.2018.)

Nitko sa sigurnošću ne zna kad je počela izgradnja katedrale no postoje dvije teorije. Jedna je da je Alvar García počeo izgradnju 1091. godine na ostacima nekadašnje crkve koja je uništena u napadima muslimana a druga da je izgradnja povjerena francuskom majstoru Fruchelu 1172. kojemu je narađeno da gradnju nastavi u romaničko-gotičkom stilu. Nakon njegove smrti gradnja se nastavlja u gotičkom stilu uz korištenja granitnih blokova. U 13. st. počela je prva faza izgradnje tornjeva koja se nastavlja i u 14. st. kada počinju radovi i na svodovima i kontraforima. Izgradnja je završena u 15. st. kada katedrala dobiva i mehanički sat.

³⁶ Turismo de Ávila, www.avilaturismo.com, (7.6.2018.)

³⁷ Ibidem

Gradnja bazilike sv. Vinceta počela je u 11. st. a dovršena je tek dva stoljeća kasnije. Prema legendi, bogati židov smijao se na svečevom smaknuću a kasnije ga je skoro ugušila zmija koja se čudesno pojavila iz kamennja. On se pokajao, preobratio i izgradio crkvu na tom mjestu. Bazilika sv. Vinceta koja se danas nalazi na tom mjestu datira iz

Slika 32. Bazilika sv. Vinceta

Izvor: Dreamstime, www.dreamstime.com, (18.5.2018.)
 12. st. i izgrađena je većinom u romaničkom stilu. Posebno ćete cijeniti portale iz 12. st. i trijem bazilike koji su sjajni primjeri romaničke arhitekture. Unutrašnjost je također romanička ali sa nekoliko kasnijih dopuna. Za vidjeti tu je također i grobnica sv. Vinceta na kojoj su isklesani krvavi događaji svečevog mučenja i pogubljenja a u kripti se nalazi kamen za kojeg se smatra da je sa mjesta mučenja i gdje se pojavila zmija.³⁸

Slika 33. Samostan San José

Samostan San José izgrađen je 1562. g. pored male crkve koja je kasnije srušena i na čijem je mjestu izgrađena arhitekt Francisco de Mora izgradio novu 1607. 1968. godine proglašen je nacionalnim spomenikom.

Izvor: Mas que murallas, www.masquemurallas.com, (18.5.2018.)

³⁸ Avila.com, www.avila.com, (18.5.2018.)

7. ZAKLJUČAK

Španjolska, kao jedna od mediteranskih zemalja, se nalazi na turistički vrlo atraktivnom i aktivnom prostoru jugozapadne Europe. S vremenskim uvjetima od sniježnih Pirineja preko livada Galicije sve do pustinja ima ponešto za ponuditi svakome. Poput Hrvatske, i u Španjolskoj je turizam značajna gospodarska djelatnost. Gospodarstvo je doživjelo udar početkom ekonomske krize 2008. godine, ali od tada se stabilno oporavlja svake godine. Broj posjetitelja raste svake godine, a najpopularniji način dolaska je zračnim prijevozom. Izuzet Ujedinjenog Kraljevstva, SAD-a i Irske, najviše turista dolazi iz susjednih ili ne tako udaljenih zemalja poput Njemačke, Francuske i Italije.

Sjever Španjolske s razlogom je poznat i kao "Zelena Španjolska" što se, između ostalog, može vidjeti i po Nacionalnom parku "Picos de Europa" i raznolikosti flore i faune u tom području. Guggenheim muzej moderne i suvremene umjetnosti u Bilbau privlači posjetitelje svojim futurističkim izgledom a njegovih jedanaest tisuća četvornih metara izložbenog prostora definitivno ga svrstavaju među najspaktakularnije muzeje svijeta. Sjever Španjolske ističe se i vjerskim turizmom. Put svetog Jakova hodočašće je u kojem sudjeluju vjernici uglavnom iz Španjolske i Francuske no i iz drugih dijelova Europe. Broj hodočasnika svake se godine povećava a najpoznatijim putem, tzv. Francuskim putem, hodočasnici kroz mjesec dana pređu 769 km od španjolsko-francuske granice do grada Santiaga de Compostela. Ovaj je grad nakon Jeruzalema i Rima najvažnije mjesto hodočašća jer se u njemu nalazi grobnica sv. Jakova čije su relikvije, vjeruje se, 813. godine pronađene u gradu te je njemu u čast izgrađena i katedrala čija je struktura ostala nepromijenjena, no promijenila se fizionomije zbog izgradnje klaustara i dodanih dijelova tijekom vremena.

Jug Španjolske ističe se islamskom arhitekturom zahvaljujući maurskim osvajanjima tog dijela Španjolske. Najviše se ističu arapski vrtovi Medina Az-Zahara i Alhambra. Arapi su svoje vile, kao i Rimljani, gradili na brežuljcima ali arapski vrtovi nisu bili otvoreni nego okruženi visokim zidovima te je tako u njima bilo više intimnosti i sjena. Najpoznatija očuvana islamska palača je Alhambra u Granadi. Izgradnja palače počela je u 11. st. a najvažniji dijelovi izgrađeni su u 13. st., a do danas su sačuvana svega četiri dvorišta. Možda i najimpresivnija građevina je Džamija u Kordobi zbog vremena proteklog u izgradnji - svega godina dana. Na prostoru nekadašnje crkve tadašnji je emir dao izgraditi novu džamiju.

Džamija je isprva bila kvadratnog oblika no kako se stanovništvo Kordobe povećavalo tako se i džamija povećavala kako je vrijeme prolazilo.

Istokom Španjolske dominira Barcelona sa svojim mnogobrojnim atrakcijama od kojih je definitivno najpoznatija Sagrada Familia. Crkva koja je i dan-danas u izgradnji postala je simbolom kako Barcelone tako i cijele Španjolske. Jednom dovršena, Sagrada Familia imati će ukupno 18 tornjeva s najvišim tornjem posvećenim Isusu Kristu visine 172,5 metra. Izgradnja crkve počela je 1866. a planirani dovršetak izgradnje je 2026., na 100. obljetnicu Gudijeve smrti. Grad umjetnosti i znanosti nezaobilazna je postaja za vrijeme boravka u Valenciji. Ovaj jedinstveni kompleks posvećen je širenju znanosti i kulture a nalazi se na koritu nekadašnje rijeke. Kompleks se sastoji od sedam zasebnih građevina od kojih svaka ima futuristički dizajn. L'Hemisfèric je projekcijska dvorana, Muzej znanosti Princa Felipea ima tri kata i površinu od 42,000 četvornih metara od kojih je 26,000 izložbeni prostor. L'Umbracle je park skulptura i šetnica sa autohtonim biljnim vrstama Valencije a L'Oceanogràfic je najveći oceanografski park otvorenog tipa u Europi. Tu su još i Palača umjetnosti kraljice Sofije, most Serreria i L'Àgora.

Jedna od glavnih znamenitosti Madrida je njegov središnji trg - Plaza Mayor. Povijest trga seže u 15 st. kada je tadašnji španjolski kralj Filip II tamo preselio svoj sud. Između 1631. i 1790. tri su velika požara u potpunosti uništila trg a nakon zadnje obnove svega su se tri promjene dogodile na trgu. Sam trg dimenzija je 129×94 metra i okružen trima stambenim zgradama sa ukupno 237 balkona s pogledom na trg. Vjerojatno i najpoznatije zidine u Španjolskoj su one oko grada Ávila. Zidine su se počele graditi krajem 11. st. i dovršene su tijekom 12. Ukupne duljine 2516 metara i sa svojih 87 kula i devet ulaza, najbolje su očuvane takve zidine u svijetu. Uvijek su bile dio života lokalnog stanovništva zbog brojnih događanja oko ili unutar zidina. 1982. Španjolska vlada proglasila je grad mjestom kulturnog značaja a 1985. UNESCO ga je uvrstio na popis svjetske kulturne baštine. Osim zidina, glavne atrakcije Ávile su Ávilaska katedrala, bazilika sv. Vinceta i samostan San José.

Opisane atrakcije istaknute u ovom radu su odabrane prije svega zbog svoje prepoznatljivosti i privlačnosti. Malo je ljudi koji ne bi mogli prepoznati primjerice Sagradu Familiju ili muzej Guggenheim u Bilbao. Svaka od opisanih atrakcija je jedna od najpoznatijih u tom dijelu Španjolske te na svoj način pridonosi turističkoj ponudi. Od vjerskog turizma na sjeveru do gradskog i kulturnog u središnjoj Španjolskoj. Opisane atrakcije su prema prostornom obuhvatu emitivnog prostora međunarodnog karaktera.

POPIS LITERATURE

1. Barrucand, M., Bednorz, A.: Moorish Architecture in Andalusia, Taschen, Köln, 2002.
2. Contri, T.: Antoní Gaudí, Europapress holding: Liber, Zagreb, 2008.
3. Eyewitness Travel Guides – Španjolska, Profil, Zagreb, 2005.
4. Möginger, R., Spanien, Znanje, Zagreb, 2010.
5. Sekulić-Gvozdanović, S.: Islamski vrtovi i dvorovi, Naklada Jurčić d.o.o., Zagreb, 2004.

INTERNETSKE STRANICE

1. Archinomy, www.archinomy.com, (9.5.2018.)
2. Asturias and the Picos de Europa, www.asturiaspicosdeeuropa.com, (26.5.2018.)
3. Avila.com, www.avila.com, (18.5.2018.)
4. Catedral de Santiago de Compostela, www.catedraldesantiago.es, (25.4.2018.)
5. Ciutat de les Arts i les Ciències, www.cac.es, (24.5.2018.)
6. Guggenheim Bilbao, www.guggenheim-bilbao.eus, (6.5.2018.)
7. Madrid Spain, www.madrid-guide-spain.com, (15.5.2018.)
8. Picos de Europa, www.thepicosdeeuropa.com, (26.5.2018.)
9. Santiago Calatrava, www.calatrava.com, (24.5.2018.)
10. The Guggenheim Museums and Foundation, www.guggenheim.org, (6.5.2018.)
11. Turismo de Ávila, www.avilaturismo.com, (18.5.2018.)
12. Turismo en Madrid, www.esmadrid.com, (15.5.2018.)
13. Valencia City Guide, www.valencia-cityguide.com, (24.5.2018.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. BDP (u milijunima eura)	4
Tablica 2. Nezaposlenost u Španjolskoj kroz godine (u postocima).....	4
Tablica 3. Broj posjetitelja Španjolske 2016. i 2017.....	5
Tablica 4. Način dolaska turista u Španjolsku	5
Tablica 5. Strani turisti u Španjolskoj	4
Tablica 6. Potrošnja turista	6
Tablica 7. Broj hodočasnika od 2004. do 2017. godine	7

POPIS SLIKA

Slika 1. Španjolska na karti Europe.....	2
Slika 2. Španjolske autonomne zajednice.....	3
Slika 3. Moderni simbol Puta sv. Jakova.....	7
Slika 4. Santiago de Compostela.....	8
Slika 5. Katedrala sv. Jakova	9
Slika 6. Fasada Platerías	9
Slika 7. Guggenheim muzej u Bilbao	10
Slika 8. Unutrašnjost muzeja	11
Slika 9. Picos de Europa	12
Slika 10. Selo u planinama.....	13
Slika 11. Medina Az-Zahara	15
Slika 12. Medina Az-Zahra.....	16
Slika 13. Dvorište Mirta	16
Slika 14. Lavlje dvorište	17
Slika 15. Džamija u Kordobi.....	18
Slika 16. Sagrada Familia	19
Slika 17. Tlocrt Sagrade Familije.....	19
Slika 18. Unutrašnjost Sagrade Familije	20
Slika 19. Prikaz dovršene Sagrade Familije	21
Slika 20. L'Hemisfèric	22
Slika 21. Museu de les Ciències Príncipe Felipe	23
Slika 22. L'Umbracle	23
Slika 23. L'Oceanogràfic	24
Slika 24. Palau de les Arts Reina Sofia	24
Slika 25. Most Serreria	25
Slika 26. L'Àgora.....	25
Slika 27. Plaza Mayor.....	26
Slika 28. Fasada zgrade Casa de la panaderia.....	26
Slika 29. Plaza Mayor.....	27
Slika 30. Avilske zidine	28
Slika 31. Avilska katedrala	29
Slika 32. Bazilika sv. Vinceta	30
Slika 33. Samostan San José	30